

РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ У СПРЯМУВАННІ КУЛЬТУРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

У даній статті розкрито роль викладачів у спрямуванні культуротворчої діяльності студентів вищого навчального закладу на естетичне виховання.

The article represents the teachers' role in students' aesthetic education and their cultural activity.

Вступ. Виховання студентської молоді завжди було і є актуальним завданням вищої школи. Важливого значення набуває питання естетичного виховання за умов розвитку держави. Сьогодення вимагає відповідності реалій сучасності, особливостей суспільного життя, потребам та запитам студентської молоді. У Державній національній програмі “Освіта” (Україна ХХІ століття) зазначено про “впровадження нових підходів, виховних систем, форм і методів виховання, які відповідали б потребам розвитку особистості, сприяли розкриттю її талантів, духовно-емоційних, розумових і фізичних здібностей” [1: 17]. Дані здійснюватимуться за умови ефективної організації даного процесу та цілеспрямованого управління ним педагогами, які мають багатий досвід професійної та естетичної діяльності.

Окреслена проблема розробляється вченими у різних аспектах. У дослідженнях Дряпки В.І., Миропольської Н.Є., Коваль Л.Г., Щербо А.Б. та ін. розкривається значення вчителя в естетичному вихованні учнів. Знайшло свого висвітлення питання ролі естетичного досвіду у системі формування гуманістичних, духовних, моральних якостей майбутнього педагога у працях Дзвінкої Р.І., Крилової Н.Б., Печко Л.П. та ін. Вивчення естетичної підготовки студентської молоді відображено у роботах Кудрявцевої С.П., Семашко О.М., Суна І.Ф. та ін.

Формулювання цілей дослідження. Отже, мета нашого дослідження полягає у розкритті ролі викладачів у спрямуванні культуротворчої діяльності студентів вищого навчального закладу на естетичне виховання. Зважаючи на необхідність успішного вирішення даної проблеми нами окреслено завдання:

- визначити особливості готовності викладачів до організації культуротворчої діяльності студентів, які забезпечують ефективність процесу естетичного виховання.

Результати дослідження. При організації естетичного виховання у процесі культуротворчої діяльності студенти вищих педагогічних закладів отримують можливість збагачення свого естетичного досвіду, розвитку уявлень і понять про прекрасне, освоєння естетичних цінностей. Така можливість стає реальною лише тоді, коли викладачі вищої школи беруть активну участь у цьому процесі, спрямовують свої зусилля на передачу студентам необхідного їм естетичного досвіду. Тому вважаємо за необхідне звернути увагу на готовність викладачів педагогічного навчального закладу до спрямування культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів.

Як засвідчує вузівська практика, викладачі по-різному ставляться до цього питання. Одні викладачі пасивно ставляться до вирішення питань естетичного виховання у процесі культуротворчої діяльності студентів. Вони недостатньо розуміють сутність і значення цього напрямку освітньо-виховної роботи, не володіють необхідним досвідом організації культуротворчої діяльності студентів. Інші викладачі виявляють позитивне ставлення до вирішення цих питань, вважають необхідною культуротворчу діяльність, спрямовану на естетичне виховання студентів. Водночас, вони відчують певні труднощі у вирішенні зазначених питань у зв'язку з недостатнім досвідом як естетичного, так і методичного змісту. Серед викладачів вищої школи є й такі, що засвідчують свою готовність до активної участі у формуванні системи естетичних цінностей студентської молоді. Вони глибоко усвідомлюють

сутність зазначеної проблеми, розуміють її важливість, впроваджують окремі форми і методи збагачення естетичних знань, понять та уявлень студентів під час освітньо-виховної роботи.

Недостатня готовність викладачів вищої педагогічної школи до спрямування культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів стає суттєвою перешкодою на шляху позитивного вирішення вказаної проблеми.

У чому полягає сутність готовності викладачів педагогічного навчального закладу до організації культуротворчої діяльності, спрямованої на естетичне виховання студентів? У пошуках відповіді на це питання нами були проаналізовані науково-педагогічні дослідження вчених (В. Бутенко, О. Софіщенко, О. Рудницька, О. Шевнюк та ін.), ураховано позитивний досвід, який має місце у діяльності викладачів вищих навчальних закладів. За підсумками наукового пошуку нами визначені основні компоненти готовності викладачів педагогічного навчального закладу до організації культуротворчої діяльності, спрямованої на естетичне виховання студентів:

- розуміння сутності і мети спрямування культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів;
- усвідомлення основних завдань спрямування культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів та способів естетичної активності;
- володіння необхідним досвідом спрямування культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів.

Викладачам, які працюють у вищій педагогічній школі, важливо, передусім, розуміти сутність і мету культуротворчої діяльності спрямованої на естетичне виховання студентів.

Враховуючи особливе значення культуротворчої діяльності у період навчання молоді у вищих навчальних закладах, адже студенти все більше прагнуть до самостійних суджень та оцінок, пошуку себе у світі соціальних та культурних цінностей, активному використанню можливостей під час творчої діяльності. Вважаємо за необхідне звернути увагу на тенденцію до самовираження молоді. Ця активна пізнавальна діяльність може досягти своєї мети, якщо вона характеризуватиметься як: соціально, художньо, особистісно значуща.

Зміст культуротворчої діяльності тісно пов'язаний з тим, які ціннісні аспекти мистецтва виділяє особистість, на що орієнтується при сприйнятті та оцінюванні окремих творів, яким чином використовує у житті накопичений досвід спілкування та пізнання прекрасного. Важливого значення в організації культуротворчої діяльності набуває використання основних форм:

- спілкування з явищами культури;
- оцінка явищ культури;
- пізнання явищ культури;
- творення культурних цінностей.

Їх взаємозв'язок сприяє утвердженню ідеї гармонії та естетичної довершеності. До основних видів взаємозв'язку змісту і форм культуротворчої діяльності відносяться ті, які характеризують:

- розвиток актуальної ідеї, що лежить в основі культуротворчої діяльності у процесі естетичного виховання;
- розвиток естетичної ідеї у процесі її збагачення;
- розвиток естетичної ідеї у процесі її впровадження.

Зазначене вище, розкриває культуротворчість як діяльність, що дозволяє встановити зв'язок студента із ціннісними скарбами культури. Активне використання основних форм у їх взаємозв'язку утворює необхідну основу для розвитку культуротворчої діяльності студентської молоді, яка в свою чергу є умовою впливу на естетичний фактор, що проявляється при сприйнятті естетичних та культурних цінностей. Під час спілкування та пізнання навколишнього світу утворюється особистісний внутрішній світ студента, що визначає його духовне життя, прояв певних потреб, запитів та інтересів. У розвитку духовності важлива роль належить естетичному ставленню до мистецтва. Художні цінності утворюють для студентської молоді умови, які впливають на рівень її вихованості.

У процесі культуротворчої діяльності студенти знайомляться з соціально значущими ідеями, думками, поглядами, утверджуються у світоглядних та ідейно-моральних позиціях, ціннісних орієнтаціях. Без розвинутої здібності естетичного сприйняття неможливе ціннісне пізнання культурних явищ. Воно утворює основу для того, щоб студенти навчилися цінувати і поважати думки та погляди іншої людини, її почуття, творчі плани. В основу культуротворчої діяльності покладені:

1) гносеологічна ідея, яка надає відповіді про сутність, зміст, види, способи освоєння дійсності;

2) аксеологічна, направлена на активне освоєння явищ культури за мірками, що вважаються доцільними в суспільстві.

Тому важлива роль повинна належати культуротворчій діяльності студентів, активному використанню ними можливостей спілкування, пізнання та творення прекрасного. Адже активність є об'єктивною умовою рішення широкого кола завдань виховання студентської молоді, які ставить суспільство.

Отже, сутність культуротворчої діяльності студентів, спрямованої на естетичне виховання, полягає у закріпленні на рівні їх свідомості необхідних понять та уявлень про прекрасне, розвитку способів естетичної активності, які сприяють примноженню краси у повсякденному житті і праці. Такий процес культуротворення має здійснюватися у взаємодії викладачів і студентів, під час освітньо-виховної діяльності. Саме про це повинні знати і пам'ятати викладачі вищої педагогічної школи, організовуючи належним чином педагогічну взаємодію зі студентами.

Педагогічний процес завжди спрямований на досягнення певної мети. Як повинні розуміти викладачі педагогічного навчального закладу мету культуротворчої діяльності, спрямованої на естетичне виховання студентів ?

Мета і завдання культуротворчої діяльності поставлені у відповідності до "Національної державної комплексної програми естетичного виховання": "1.1.4. Естетичне виховання студентської молоді: створити умови для організації естетичного та художнього життя вузу, розвитку естетичних аспектів способу життя студентів та включення студентів-першокурсників у культурно-естетичне середовище.

Створити умови для укріплення гуманітарних начал в освіті, розширення активної культурної діяльності молоді, посилення творчої атмосфери всього студентського життя" [2: 36-37].

Таким чином, на основі теоретичного осмислення цього питання можемо зазначити, що мета культуротворчої діяльності студентів має бути спрямована на оволодіння досвідом самоорганізації естетичного розвитку. Викладачам вищої школи важливо розуміти, що кінцевим результатом їх естетико-виховного впливу має стати не просто сукупність естетичних знань, закріплених у свідомості студентів, а їх здатність до активного використання у повсякденній взаємодії зі світом прекрасного. Звідси вирішення зазначеної проблеми повинно носити цілеспрямований характер, позбавлений формалізму і відірваності від потреб сучасної практики естетизації освітнього середовища, міжособистісних взаємин тощо.

Викладачам вищої педагогічної школи важливо також усвідомлювати основні завдання та способи естетичної активності в організації культуротворчої діяльності, спрямованої на естетичне виховання студентів. Актуальність цього питання пов'язана з тим, що ефективно впливати на естетичну свідомість можна лише тоді, коли викладач чітко розуміє визначені перед ним завдання.

До основних завдань організації культуротворчої діяльності, спрямованої на естетичне виховання студентів вищих педагогічних закладів, слід віднести такі:

1. Збагачення у студентів уявлень про зміст естетичних цінностей предметно-природній сфері, у сфері соціальних відносин і розвитку мистецтва.
2. Передача студентам необхідних понять про прекрасне і потворне, піднесене і низьке, трагічне і комічне у повсякденному житті і педагогічній праці.

3. Розвиток у студентів найважливіших способів емоційного, інтелектуального та креативного освоєння естетичних цінностей.

У вищій педагогічній школі зазначені завдання організації культуротворчої діяльності, спрямованої на естетичне виховання студентів, можуть бути успішно вирішені, якщо викладачі будуть зорієнтовані на такі напрями естетико-виховного впливу:

1. Організація емоційно-чуттєвого спілкування студентів зі світом прекрасного.
2. Залучення студентів до активного пізнання естетичних явищ і закономірностей дійсності і мистецтва.
3. Вирішення студентами задач, пов'язаних із збереженням і примноженням естетичного потенціалу як суспільства в цілому, так і окремої людини.

Готовність викладачів вищих педагогічних навчальних закладів до формування у студентів системи естетичних цінностей передбачає ще один важливий аспект - наявність у них досвіду виконання цієї роботи. Яким він повинен бути? Відповідь на це питання стає можливою лише на основі урахування особливостей цього процесу, адже відомо, що естетико-виховний вплив на студентів викладачі можуть здійснювати у межах освітньо-виховної взаємодії. Враховуючи вище викладене, досвід викладачів повинен включати:

1. Досвід естетико-виховного впливу на студентів у процесі спілкування з ними та обговорення питань культурного, художнього життя суспільства, розвитку мистецтва, естетизації побуту, поведінки, одягу тощо.
2. Досвід естетико-виховного впливу на студентів у процесі культуротворчої діяльності, через пізнання закономірностей краси у галузі окремих наук.
3. Досвід естетико-виховного впливу на студентів у процесі пропаганди культурних цінностей, участі у діяльності художніх колективів, мистецьких акцій, фестивалів, конкурсів.

Висновок. Зазначені вище положення свідчать про те, що викладачі вищих навчальних закладів можуть відігравати суттєву роль у спрямуванні культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів вищих педагогічних закладів. Для цього потрібно їм бути підготовленими:

- розуміти сутність і мету, задачі і напрями спрямування культуротворчої діяльності на естетичне виховання студентів;
- спиратися у своїй педагогічній діяльності на необхідний досвід естетико-виховного впливу.

Виходячи з цього, у подальшому постає необхідність у розробці програм підготовки викладачів до організації естетичного виховання студентів вищих навчальних закладів у процесі культуротворчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття). – К.: Райдуга, 1994. – С. 17.
2. Національна державна комплексна програма естетичного виховання: Укладачі І.Зязюн, О.Семашко // Рідна школа. – 1995. – № 12. – С. 36-37.

УДК 37.03:17.035.1

А.С. Кузьменкова

ПРОБЛЕМА АЛЬТРУЇСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА УКРАЇНІ

У статті проаналізовано стан альтруїстичного виховання на Україні і накреслені основні напрями виховання альтруїстичної свідомості у підростаючого покоління.

The article analyses the condition of altruistic education in Ukraine and the basic directions of altruistic consciousness upbringing of young generations are pointed out